

Szerkesztői Iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők
Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatkak vissza.

KÖZÉRDEK

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.
Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyilttér eora 15 kr.

A közmunka törvény életbeléptetése.

Régi rendszernek vetett véget az 1890. I. t.-cz. Ha nem is volt éppen oly rossz az a rendszer, amint állítják, — egy gyöngye oldala mégis volt: aránytalanul terhelte a földmivelő s a földbirtokos osztályt, mintha a kereskedőnek, az ügyvédnek, a tőkepénzesnek, a nagyiparosnak mi köze se lett volna a közutakhoz; úgy gondolkodtak: hadd végezze annak dolgát a paraszt, meg a kinek fuvaros lova és igás marhája van, azok járják s ronjták közvetlenül az utat. Az új törvény alapján nincs ilyen kivétel, fizetni, szolgálni fog mindenki, s ebből kifolyólag természetesen egyenlő joggal követelheti mindenki, hogy a törvényhatóság jól ossza be a fontos közlekedési utvonalakat, az építészeti hivatal a bevételekhez mérten rendezve, gondosan készítse el a terveket, szigorúan ellenőrizze azok kivitelét, az utbiztosok s az utkaparók pedig dolgozzanak úgy, a mint reájok lesz bízva a közvetlen gondozás munkája.

100,000 frtot megközelíti az a bevétel, mely vármegyénk utjaira, s az azokat gondozó személyzet javadalmazására szükséges. Nagy összeg, de ha tudjuk azt, miszerint 552 kilométer hosszú törvényhatósági utvonalat kell ebből fenntartani tömérdek hiddal, partfallal, kavicsossal, sánczokkal stb. hamar látjuk, miszerint a 100,000 frt is elégtelen, mert a mint tudhatjuk ily csekély jövedelem forrás mellett hosszú utvonalok maradnak kellő kiépítés nélkül.

A miniszter gondos vizsgálat alá vette a vármegye közuti költségvetését, s azt az 1891-ik évre 98,000 frtban, az 1892-ik évre 95,000 frtban állapította meg, az első évre 5300, a má-

sikra 2200 frt államsegélyt helyezvén kilátásba. Hogy ez összeg nem elégséges utvonalainkra, kitészik az építészeti hivatal első költségvetési tervezetéből, mely 156,000 frtra vette fel a legszükségesebb kiadásokat.

A miniszter a csombordi és az esetleg megváltandó mihályfalvi révjog megváltási költségeit egy törlesztési kölcsönön ntján, tehát több évre felosztva kívánja fedeztetni. Helyesen. De ezen eljárást bizonyos tekintetben masutt is lehet alkalmazni. Vannak nagy és fontos utvonalaink, melyeknek a l a p o s k i é p i t é s e, tehát nem csak kisánczolás s esetleg néhány halom poronddal vagy éppen kavics halommal való szegélyezése feltétlenül szükséges. Építjük is ezeket rendre-rendre évek hosszú során keresztül, s még is évek kellene, amíg majd a végére érünk. Akkor aztán újra elől kezdhethetjük. Nagyobb vállalat utján, rövid idő alatt alaposan ki kell azokat építeni; ha jó az alap s helyesen van vezetve az ut, a fenntartás aránylag csekélyebb lesz; fennállna a világtól elzárt vidék gazdasági élete, — emelkedni fog az ottani birtokosok jövedelmének megfelelőleg az utalap jövedelem is. Miután a tapasztalat szerint ez megczáfolhatlanul áll, — egy nagyobb összegű tőkének befektetése tisztán üzleti szempontból is, az általános eredményt véve, csak előnyös lehet. Miért vegyen minden terhet különben is a mi nemzedékünk a nyakára s miért építsünk csak az utódok javára! Ugy kell intézni a dolgot, hogy lehetőleg egyenletes legyen a t h e r s az előny is. Építsük ki mielőbb teljesen a legfontosabb — tehát csakis a fő — utvonalakat a mi javunkra, a mi időnkbe, a jelen s a jövő nemzedék javára, megosztott teherrel. Egy nagyobb mérvű törlesztési kölcsönrel lehet leg-

jóbban segíteni a helyzetet. Két-, háromszázezer frt felvételével gyorsan lehetne igen sok közlekedési-mizérián segíteni s miután nagyobb részű vállalathoz az aránylag kevesebb jövedelemmel megelégedő nagyobb vállalkozási tőke is jobb kedvvel fog, — azon utvonalok aránylag olcsóbban s jobban lesznek kiépítve, mint a mennyibe kerülnének kis részletekben évtizedeken keresztül építgetve. Hogy pedig ezen nagyobb tőkének törlesztése az emelkedő közgazdaság jövedelme által lényegesen meg lesz könnyebbítve, ahhoz semmi kétség sem férhet.

Approbatæ Constitutiones Oppidi Nagyenyed in Territorio ejusdem Observandæ.

Articulus 11 us.

Ez Brevisben pedig semmi Exceptio, Apellatio és akármilyen Dilatio remedium, mely a törvénynek decisióját megczáfolná, a második széken is nem admittatit, ha nem csak mikor a dologbeli homály bővebb Inquisitiont s bizonyosságot kíván, avagy valamelyik fél agens absentiajában.

Articulus 12-us.

Minden aprólékos dolgot Tanács eleiben nem vihetni u. m. Liquidum Debitumot, kit a Debitor is nem tagad, kötések és Fidejussioi dolgait, és egy forinton alól járó keresetet az Hadnagy maga is, ha maga nem — másod vagy harmad magával is decidálhat és Exekutioa is vétethet. Így a Hadnagytól vagy Tanátszól kikért Arbitereknek akármilyen dolog felől való Okulálások, Revisiojok, ha valamelyik fél sérelmet látna benne, Tanács eleibe appellálhattya, hanem ha mindkét félnek keze beadásával ment végbe. Ha pedig a Causansok közül valamelyik az Hadnagy hivatalyára vagy potsétire is Contumacia ductus elő nem menne, büntetessék toties quoties fl. 1.

Articulus 13 us.

Ez forumon mind nagy és kicsin Causak agittaltatnak de úgy hogy a Major potetiák és az 33 forni-

TÁRCZA.

Emlékezés Nagyenyed pusztulására.

(1849. január 8.)

Szilágyi Farkastól.

(Folytatás.)

Azt hiszem kevésre számítom az Enyedet megrohant és itt napok során pusztító, rebló idegen oláhok vesztességét, midőn azt a január havában elpusztult enyedi oláhok vesztessége tiszteressére, 160-ra becsülöm, melyhez ha hozzá adjuk az enyedik vesztességét a 45-öt, kijön miként ezen nagy katasztrófa alkalmával és annak következtében Enyeden m. e. 200 oláh vesztette életét s így a két részről összesen 1000 ember pusztult el.

Az Enyeden elpusztult magyarok társadalmi állása nem, kór es valás szerint hogyan oszlanak meg, továbbá minő halálnemmel múltak ki, arra nézve tájékozás okáért álljon e helyen följegyezve egy kis statistika, melyet a Viskolczy jegyzeteiből állítottam össze.

A Viskolczy által feljegyzett 351 egyén közül a férfi nemhez 223 a nő nemhez 118 egyén tartozott. Elpusztult 1—10 éves életkorban levő 48, 10—20 éves 36, 20—50 éves 134, ennél idősebb 95, 38 egyén életkora ismeretlen.

Református vallású volt 236, rom. kat. 65, luth. 22 gör. kath. 1 (Mán J. kereskedő), 27 elpusztult egyén vallása nincs tudva.

Társadalmi állás szerint: ügyvéd 4, orvos 2, pap 2 (ref) fő ur 1, megyei, városi tisztviselő, közép birtokos 14, kereskedő, gyógyszerész 13, kiszolgált nyugdíjas katoná 8, iparos, földmives polgár 99.

A nők, gyermekek és ösmeretlenek társadalmi állása szerint melyik osztályhoz tartoztak, arról Viskolczy nem szól.

Elpusztult löfögyver által 96, láncsa által 74, közönséges agyonverés által 7, fételemből keletkezett szívvelhűtés folytán 33, fagyás következtében 57, égés miatt 3, 81 egyén halálának oka ismeretlen.

Ezen kimutatásból tájékozást szerezhetünk magunknak az összes elpusztultak neme, kora, társadalmi állása, vallása, valamint a halál nemére vonatkozólag, melylyel kimultak.

Azt is láthatjuk, miként a lutheranosok, vagyis százszok az oláhok részéről ép oly kevés kiméletben részesültek, mint a magyarok. Aránylag ők is annyit vesztettek ember életben is, mint a magyarjaink lakosság.

Nem tartom feleslegesnek megjegyezni, hogy az Enyeden elpusztult; az u. n. intelligens osztályhoz tartozó egyének egyrésze inkább az Udvar, mint az alkotmányos magyar kormány álláspontja felé hajlott. Ezért nem tartották az illetők szükségesnek Enyedről a maga idejében menekülni, mint tették mások igen sokan.

Az illetők ilyen politikai érületének okai a Szász Péterfi elnevezés alatt ösmeretes vizályban gyökereztek, mely sajnos és elkeseredett vizály e f. század 30-as éveiben nemcsak a Bethlen-főiskola tanárait és fiatalágát állította szembe Enyeden egymással, a növelés ügyének végtelen kárára, hanem káros hatását sajnosan érezte Enyed társadalmá is.

A kérdés azon részére vonatkozólag, hogy t. i. mennyit vesztett Enyed a katasztrófa alkalmával, végyonban? egyszerű a felelet. A rövid, egyszerű felelet ez: m i n d e n t.

A városon létezett könyv és levéltárak, tudományos gyűjtemények teljes megsemmisüléséről már szólottunk.

A mi az anyagiakban szenvedett károsodást illeti, néhány az utcák végein létező zsellér lakásokon és a tulajdonképeni város területén imitt-amott megmaradt m. e. 40 épületen kívül,*) leeggett bármely névvel nevezhető minden épület.

Azon épületek is, melyeknek fedelei csodálatos képen lenem égtek, belől összeromboltak teljesen.

Cseréppel vagy zsindeyyel fedett épület Enyed területén épségben nem maradt egyetlenegy sem.

Néhol még a falakat is megbontották azon ezébből hogy e helyen „kő kövön ne maradjon.”

Enyed sohasem tartozott azon városok sorába, melyek az ipart nagyban folytatják, melyeknek kereskedelme élénk és virágzó s ez okon utóbbi pusztulása alkalmával sem lehetett rola azt mondani, hogy gazdag város volt, milyenek azon városok szoktak lenni, melyek a kézmű vagy gyári ipart nagyban folytatják, melyek kereskedelmi központok.

Enyed inkább földmiveléssel foglalkozott mindig.

A földmivelést nagy szorgalommal folytatta s mert határa főleg a tagosítás bekövetkeztéig egy kis Kanáán volt, a lakosság borban, buzában bővölködött. A régiebb idők szokása szerint volt évekről megtakarított terménye, bora, volt híres marha állományá.

Mindez teljesen elpusztult.

Iparos polgársága a földmivelés mellett a kézmű ipart is szorgalommal s mint e tekintetben egy nagy vidék központja, jelentékeny tőkével, mondhatni üzletszerűleg folytatta.

Ipar készítményei keresettek voltak nemcsak Alsófehér, hanem Hunyad, Torda, Kükülvő vármegyék és Aranyosszék piaczaia is.

*) A ref. és luth. templom, a Bethlen-főiskola új épülete, pap tanári lak, a várbeli ref. és luth papi lak sat.

tot excedale Perek, és az 20 forintnál többet érő örökségek sajátosságáról valok, ha valamelyik félnek nem tettük appellálhattya exceptis Criminalibus, az adosságbeli kötésekkel együtt. De az 33 forintnál alább valok semmiképpen nem, ha nem finaliter decidalatván Executioba is vétethetnek; de az Major Potentiák és akármilyen Causák nem, hanem ha az 33 forintnál járon inchoalták.

Articulus 14-us.

De ha valamely Actorea Pars az Enyedi Széken ilyen procesussal perleni nem akar, a felső Széken többet remélvén, és az 33 forintot keveselvén, arbitriumában legyen ha (a nagyobb kereset szerint inchoalván) appellatióval felyebb viszi is, vagy ugyan Vármegyén, vagy Táblán kezdi is, tsakhogy az egyszer itt decidalatott Causát ujfolag felsőbb Székre nem suscitálhattya sine poena Calumniae. Ugy itt azelőtt a Szász Dekretum szerint decidalat Causákat is, melyek in Civili Statu a nobilitatioig decidalatottak, többé nem suscitálhatni.

Articulus 15-us.

Ha pedig az Actorea pars azon 33 frt summáig az nagyobb kereseti Causákban az Enyedi széken akar perleni, mint a quinque causokban, szabadságában legyen,

az Inaktus is comparalni et ad Actionem Aetoris megfelelni az Summáig tartozzék de felyebb nem.

Articulus 16 us.

A Tizenkét forint summát excedáló Causákban a Citatiók a Szolga Biro által cum brevi meriti declaratione azelőtt nyolczad nappal légyenek, hogy mind a két félnek Procuratoroktól való gondviselésére ideje lehessen, különben ne is levaltassék. A mi némű Relatiót pedig vésszen az Inctustól, a szerint in rei veritate partibus utrisque ha kványyák fide mediante Reletoria adassék és a Szolga Biro menten Diessét felirván, a más Szolga Biro társával series szerint a Commune Regestrumqz beírja és senkinek seriesen kívül ne proclamályanak, fenn maradván mindazonáltal a Szék authoritással némely Causókban, némely személyekhez és a Miserabilesekhez is.

Articulus 17 us.

A Relatoriát pedig az Inquisitorok partibus utrisque sub sigillis fide mediante tartozzanak kiadni ez titulus alatt: Egregius, Nobilibus Ductori, Juratsique Sedis Judiciariae Enyed Assessoribus ac Notario etc. és ha valamelyik fél akarja ujítani, Hadnagy vagy Notarius által aperialtathattya. (Folyt. köv.)

Ujonezozási, utazási és működési tervzet vármegyénkben 1891-ik évben.

Sorozási járás neve	székhelye	utazásának napja	működ. napja	abizottság polgári elnöke	polgári orvosa	1	2	3	Össze- sema
Gyfehérvár városi	Gyfehérvár		márcz 2.	Roska József városi r. kapitány	dr. Nánán Bernát városi orvos	100	19	24	143
Balászfalvi	Balászfalva	N-Enyedről márcz. 17. N-Enyedre márcz. 20.	márcz. 18. 19.	Csató János kir. tan. alispán	dr. Magyarai K. megyei főorvos	158	82	105	345
M-Ujvári	M-Ujvár	N-Enyedről ápril 7. N-Enyedre ápril 10.	ápril 8. 9.	"	"	180	139	132	451
Nagyenyed városi	Nagyenyed		ápril 11.	Kovács Gyula polgármester	dr. Winkler Albert v. főorvos	45	18	22	85
Nagyenyedi	"		ápril 13 14 15	Csató János kir. tan. alispán	dr. Magyarai Károly m. főorvos	210	189	150	549
M-igeni	M-Igen	N-Enyedről ápr. 16 N-Enyedre ápr. 19	ápril 17. és 18	ifj. Gáspár János m. tb. főjegyző	dr. Dobozi Vilmos járásai orvos	163	176	131	470
Abrudbánya városi	Abrudbá- nya		ápril 21.	Bákosi István polgármester	dr. Nagy Károly v. főorvos	19	28	10	57
Verespataki	Verespatak	N-Enyedről ápr. 20. 21. N-Enyedre ápr. 25. 26. 23. 24.	ifj. Gáspár János m. tb. főjegyző	dr. Blaha Gábor járásai orvos	224	105	125	390	
Alvinczi	Alvincz	N-Enyedről ápril 17.	ápril 18. 20.	Csató János kir. tan. alispán	dr. Magyarai Károly m. főorvos	204	110	131	490
Kisenyedi	Alvincz	N-Enyedre ápril 23	ápril 21. 22.	"	"	134	103	77	314
Vizakna városi	Vizakna		ápril 17.	Szöcs József polgármester	dr. Hirsch József v. orvos	36	26	17	79

Volt tehát a különböző kézmű iparágak műveléséhez szükséges felszerelvénye, jelentékeny mennyiségű anyag készlete, volt felhalmozott ipar készítménye.

Ez is elpusztult mind.

Volt akkor Enyeden két csinosan berendezett gyógyszerár; volt könyvnyomda, arany-ézüst mű, volt óra kereskedés, ezek mellett 15-16 gazdag fűszer, singes és pipere kereskedés, melyek közül egyedül a Moza és Szabó félének értéke 24000 pengő forintnál többre becsültetett.

Ezek is elpusztultak mind.

Szorgalmas és takarékos iparos polgársága kedvező anyagi viszonyok között élt.

Tömör és tekintélyes intelligenciája, állásához mérten ép vagyonos volt. Fényt nem őrött egy osztály sem, de házi berendezkedése kényelmes, öltözködése a kor izlésének és szokásainak megfelelő volt.

A mindennapi élet szükségletei fedezésére szolgáló ilyenmű tárgyak is elpusztultak mind.

Ezernél nem kevesebb család vesztette el Enyeden ez alkalommal, földbirtokán kívül összes vagyonát.

Az elveszett vagyon pénzértékét, természetesen csak hozzávetőleg lehet kimutatni.

Ugy hiszem, hogy minden egyes család károsodása átlag 1500, 2000 p. forintra bátran becsülhető. Ez telyességgel nem tűnhetik fel soknak, ha meggondoljuk, hogy a Bethlen főiskola egyedül 200000 p. frt értéket meghaladó vagyont vesztett.

A 20000 p. forintot jóval meghaladja a város, mint erkölcsi testület, a ref. egyház a legalább is 10 magán ember, család kára. Ötöt tizezer forintot vesztettek Alsó-fehérvármegye, a minorita-rend enyedi háza, az állam s ezek mellett 20-25 család.

Azt sem kell számításra kívül hagyunk, hogy féltettebb ingóságokkal a vidék birtokos családai között is

huzódtak be Enyedre többen, kiknek vagyona szintén itt pusztult el.

Számításunkat ezen alapra fektetve úgy jön ki, hogy Enyed 1848. nov. 8-tól az ezt követő év jan. 10-15-ig a két millió pengő forintot megközelítő károsodást szenvedett.

Ennyi magyar nemzeti vagyon semmisült meg, vagy került részben idegen kézre ama esztét emlékü időkben a Maros szép völgyének ama ragényes pontján, hol Enyed feküdt s Isten jóvoltából fekszik ma is.

Ha a felsorolt veszteségekhez hozzá számítjuk még hogy ezen katasztrófa következtében az erdélyi ref. püspökség 64 évre terjedő Enyeden létele után eltávozott. s ez által ezen kis város tekintélyét, hírnevét, erkölcsi erejét közvetlenül emelni ugye lehet minden időre megszünt; hogy a Bethlen-főiskola pár évig telyesen zárva volt, azután is egyideig csak mint ellemi iskola fogadta kebelére csakoly számú növendékeit s csak 14 év múltával lett ujfolag azzá, mi az emlékezetes 1848 évet megelőző időkben volt t. i. a hazai tudományos mivelttség egyik hatalmas terjesztőjévé s egyszersmind Enyed forgalmát s ezáltal anyagi jólétét nagyban előmozdító tényezővé; hogy gyönyörű intelligenciája elszárdt, melyben Enyednek messzire kiható erkölcsi ereje s a katasztrófát közvetlenül megelőző időkben rohamosan megindult fejlődésének mozgató rugója rejtett; hogy emelkedését, illetőleg a rohamos fejlődés eme századában ránczó elvesztett 40 esztendő, ha Enyed veszteségeihez még ezeket is hozzá számítjuk, csak akkor fog a maga telyességében szemünk előtt állani, hogy ez a város 1849. jan. első felében, a nagy katasztrófa következtében mennyit vesztett.

A menekültek segélyezése. Kuldöttségök Kosuthnál. Társadalmi életjelenségeik az idegen légkörben.

Enyed életben maradt lakossága elszárdt a hazában. Ott állapódott meg a hol befogadták.

Az a vizaknai levél.

Zoványi Jenő a „Kolozsvar” szerkesztőjéhez f. hó 26-án intézett soraiban reflectál a „Közérdek” mult számában megjelent s a vizaknai papválasztási dolgokat érintő cikkemre.

Csak hogy a czáfolat, mit ő ott megkísérel, nagyon kevés pontjában fogadható el.

Nagy tapintatlanságnak tartja „olyan ügynek a hírlapi tőrre való huzcolását, mely a denunciatl egyén feyyegelőzése szerint pör tárgyat fogja képezni.”

Hát ez lehet Zoványi urnak egyéni és egyedüli fel fogása most, de nem sok idővel azelőtt épen ő honosított meg olyan szokást, mely sajtó terére vitt sokkal kényesebb dolgot, mely pörnek, még pedig Z. ur által biztosan elveszthető pörnek tárgyat képezhetne volna, ha történetesen meg nem esik Z. uron az a fatum, hogy az agyonhallgatás jótéteményében részesüljön.

Azt állítja, hogy vádam olyan alakban, a mint hangzik, koholmány és ráfogás. Ezt nem értem, valóban nem értem. Hiszen egy vád ha nem igaz, akkor semmiféle alak sem adhat annak igazságot. De miután ő elisméri, hogy „a jelzett vád a megtörtént dologgal van némi összefüggésben” a dolog természetéből következik, hogy a mit mondtam, az nem koholmány, Magyarul tudó ember előtt koholmány az olyan állítás, a melynek alapja nincs. Már pedig hogy én nem alap nélkül szólaltam föl, annak bizonyossága a Z. ur nyilatkozata és az általa közzét s igazolására felmutatott levél.

Azt mondja Zoványi ur, hogy ő nem volt zsidó, hanem katolikus apától származott. Én nem támadtam meg benne azt, hogy ki volt. Én az eljárást bíraltam s miután lapban is olvastam róla, hogy volt idő mikor nem volt kálvinista, felhoztam, mert az meg nekem „subjectiv meggyőződés”, hogy, az a ki Z. szerint „a történelmi fejlődés által igazolt logikai sorrendnek teljesen megfelelő ama vallási fokozaton ilyen hamar átment, holnap ép oly meggyőződéssel mondhatja rá a mormonokra is ezt a historiai igazolást.

Azt mondja Z. ur: „A ki egy dologban akár szándékosan, akár téves értesülés folytán annyira ellentétbe tud jutni az igazsággal, arról bizvást feltehető, hogy e tulajdonságát más dologban sem fekezi.”

No látja Zoványi ur, épen ez a föltevés volt egyik indító ok arra, hogy ellene felszólaljak. Ha ő az érdekelte pályázóra vonatkozó ref-xióban annyira ellentétbe tud jutni az igazsággal, méltán tarthatunk attól, hogy e „tulajdonság”-át mással szemben sem fekezi, s a mint ma rásdította egyre az élehetlenség bélyegét, holnap, holnapután rásdíthati másokra is, míg utoljára kiderül, hogy az erdélyi ev. ref. anyaszentegyháznak Zoványi uron kívül nincs más életre való embere. De ezt már nemcsak én, hanem mások sem hinnék el neki.

Felhozta Z. ur s közzé is teszi azt a levelet, mit ez ügyben hozzá Vizaknáról intéztek. Hát abban bizony aligha találhat bárki is czáfolatot az én állításomra.

Mert mi is van csak abban a levélben? Írja előadja, hogy Z. ur fölkérésre írta ama levelet, mely

Némelyek Abrudbányára, Balászfalvára, M.-Vásárhelyre, Szamosujvárra, Zilahra, mások Medgyes, Szászsebes, N.-Szeben stb. városokba huzódtak. Sokan vonták meg magukat egyes falvakban is, a tulnyomó nagy rész azonban Tordán, Kolozsvarra, Tövisen és Gyulafehérvárra, talált menedék helyet.

Főleg az, alig 2000 lakost számláló Töviset áraszották el aránytalan nagy számmal, mint hogy azon tulnyomó számban oláh granicsár családok által lakott kis mezőváros Enyeddél csaknem határos.

A Tövisre menekültek száma a katasztrófa napjában a 600-at is meghaladta. Még feb. 14-én is, mikor pedig a nagy rész onnan már jobbra balra elhuzódott.

Az országos segélyző bizottság ezen kis városban 260 enyedi menekültet talált.

Tordán főleg azért nem állapodhattak meg tömegesebben, mert ezen jó magyar várost már megelőzőleg eláraszották a felvinczi menekültek. Itt tehát az enyedik közül többnyire csak azok maradtak hosszasabb időre, kiket az ottani magyar családokhoz a rokonság vagy a barátságos viszony kötelei fűztek.

A menekültek nagy tömege, közel 2000 ember Tordán keresztül Kolozsvarra huzódott.

El kell ösmernünk és köszönnünk el is ösmernünk mi enyedik, hogy Kolozsvarnak magyarajku polgársága, jóllehet a változó szerencsével folyt polgárháboru terhe csaknem elviselhetetlen sullyal nehézkedett vállaira, a szerencsétlen enyedi menekültek iránt magát igen előzőkenyen, nemesen viselte.

Groisz Gusztáv Kolozsvar derék főhírája állott a segélyezés ügyének élére s szervezett saját elnöklöte alatt egy segélyző bizottságot, mely annyiban országosnak tekinthető, mennyiben működését kiterjesztette az ország mindazon pontjaira, hol enyedi menekültek voltak.

(Folyt. köv.)

keresztőjéhez f. hó
"Zérdek" mult szá-
nyalásási dolgokat

megkísérel, nagyon

lyan ügynek a hir-
nunciált egyén fe-
képezni."

ni és egyedüli fel-
tét épen ő honosi-
tára vitt sokkal ké-
pedig Z. ur által
pezhette volna, ha
z a fatum, hogy az
hijón.

alakban, a mint
nem érttem, valóban
igaz, akkor semmi-

De miután ő el-
értépt dologgal van
szetéből következik,

ny, Magyarul tudó
s, a melynek alapja
hélkül szólaltam föl,
ta és az általa kö-

ő nem volt zsidó,
E nem támadtam
eljárasi bíráltna s

volt idő mikor nem
g nekem „subjectiv
terint, a történelm

teljesen megfelelő
tment, holnap ép
ormonokra is ezt a

ologban akár szán-
nyaira ellentétbe
feltehető, hogy e

óltervés volt egyik
k. H. ő az érde-
nyaira ellentétbe tud

uk attól, hogy e
ea sem fekezi, s a
seg bélyegét, hol-

ig utoljára kide-
egyháznak Zoványi
bere. De ezt már

ek el neki.
azt a levelet, mit
Hat abban bizony

n állítósmra.
előben? Írója elő-
ma levelet, mely

talvára, M.-Vasár-
Medgyes, Szász-
tak: Sokan vonták

tulnyomó nagyrész
és Gyulafehérvárt,

láló Tövist áraszt-
minthogy azon tul-
ok által lakott kis

katasztrófa napjai-
14-én is, mikor
bsra elhúzódott.

ezen kis városban

hadtak meg töme-
mar megelőzőleg

Itt tehát az enye-
ak hosszabbidőre.
rokonság vagy a

tel 2000 ember Tor-

el is ösmerjük mi
sju polgársága, jól-
polgárháboru terhe

zkedett vállaira, a
magát igen elő-

ék főhírja állott a
saját elnöklete alatt
ban országosnak te-
rjesztette az ország

skültek voltak.

egyéb iránt „t é n y b e l i” adatokat alig tartalmaz és
inkább Z. ur subjectiv meggyőződésének, véleményének
a kifejezését képezi. Nagyszerű! Hiszen épen az a baj,
hogy „t é n y b e l i” adatot nem tartalmaz, mert azok a
kérdéses adatok nem t é n y e k, s a ki azokat felhozta,
vagy azok alapján ítéletet kockáztatott, pusztán egyéni
benyomásnak, egyéni indulatoknak engedett. Azzal pedig
csak nem védekezhetik Z. ur — a mi ama levélben is
említve van — hogy ő „n e m a B. k á r á t, h a n e m
a z e g y h á z k ö z s é g j a v á t a k a r t a.” Ez az
állítás magában igen szép volna, de nekem meggyőző-
déseim, hogy i l y e n u t o n n e m lehet semminek j a-
v á t a k a r n i. Nem arról van itt szó, hogy mit akart, ha-
nem arról, hogy mit tett. Véleményt mondott a legké-
nyesebb körülmények között egy emberről a kiről nem is
lett volna joga véleményét mondani. Nem volt joga pedig
kettős okból. először, mert személyes ellensége; másod-
szor, mert nem ismeri. Ilyen viszonyok mellett egy igaz-
ságot szerető ember sem önként, sem fölkérésrs nem
mondhat másról igazságos véleményét.

Igy, így, Zoványi ur! „Hiába fürdik a csóka, nem
lesz abból fehér soha!” **Rufinus.**

Levelezés.

Magyarigen, 1891. február 16.

Magyarigen társadalmi élete.

— Sajnos, a témáról szólani minálunk most alig
lehet, és pedig azért, mert polgárságunk között nincs
elég összetartás, nincs köztünk egy összekötő kapocs,
mely társas életünk különböző osztályait össze tartaná,
s megakadályozná a már-már lábra kapó kászt rendszert.
Pedig maroknyi nép vagyunk, alig pár százra menő lé-
lek, s ki teszen érettségünk valamit, ha mi magunk nem?
Bizonyára senki.

Társadalmi élet kell nekünk! S hogy azt megteremt-
hessük nem is kell semmi kurzusoló szer, csak egy kis
ügybuzgalom, párosulva jó akarattal.

Közmívelődésünk s társadalmi életünk előmozdítása
ezéjából, alakítsunk különböző egyesületeket.

Először teremtsünk egy olvasó egyület és szervez-
zünk egy „énekkart”. „Ki sokat market keveset fog”
mondja a példabeszéd, de ezeknek kivitele igen könnyű,
csak akarni kell. Temetkező együletünknek szép kis
alapja van, s tán nincs is nagyon rá szorulva azon ne-
hány forintoskára, melyek téli táncestélyek s majálisok
alkalmával pénztárába befolyják. Ezen összegecskét fo-
dithatná az egylet egy olvasóköri megalapítására. Vá-
sárolna rajta jó, közhasznú olvasókönyveket, melyek ma-
radandó becsüek. Ezek az egylet vagyonát képeznék, s
pár krajczár koptatási díj mellett kiadná azon tagoknak,
kik 4—5 piczula évenkénti előleges befizetésével, lehe-
tővé tennék egy pár olesóbszerű lap járatását is, külö-
nösen, ha a helybeli „intelligentiát” is meg nyerhetők
ezen közhasznú ügynek. Ebből kifolyólag lehetne egy
csinos kis dalárdát, műkedvelő stb egyesületet is létesí-
teni. Annnyival is inkább, mert ezek ugyszólva semmi
anyagi áldozatba nem kerülőnének.

Szérény álmok, de ha valósulnának, nem válnának
szégyentűnkre. Vajha ugy lenne! Kívánja egy

g e n i.
Hogy miúdezek kivihetők, lássuk a következő nyil-
vános számszást:

Folyó évi február hó 8 án a helybeli „Temetkezési
egyesület” saját pénztára javára tarisnyás táncestélyt
rendezett. Ennek összes bevételé volt: 53 frt 10 kr.;
kiadása: 29 frt 97 kr.; tiszta pénztári maradék 23 frt
13 kr. Felülfizettek: t. Köblös Miklós főszolgabíró ur
1 frt, Imre Károly szolgabíró ur 50 kr, dr. Dobozy Vil-
mos járási orvos ur 50 kr, Vadadi László ur 50 kr,
Albert Ernő ur 50 kr, Szabó Ferencz ur 50 kr, Kelemen
Sándor ur 50 kr. Enyedi Károly ur 1 frt, József Jenő
ur 50 kr, Tyukodi Lajos ur 50 kr, Tamási József ur 10
kr. Mint távollévők jegyeiket megváltották: tek. Vadadi
Gergely ur 1 frt, tisz. Butyka Károly ur 1 frt és Makó
Lajos ur 1 frt. Mely adományokért szives köszö etün-
ket nyilvánítjuk a „Temetkezési egyesület” nevében a
zónséggel. **r e n d e z ő b i z o t t s á g.**

Nagylak, 1891. február 18.

Nagylakon minden évben rendeztetek a református
egyház nagy iskolája javára táncestélyek, melyek ugyan
mindég sikerültek szellemileg, de bizony ha anyagi hely-
zetét megtekintettük, nagyon kevéssel multa felül a be-
vétel á kiadást.

Nem ugy a románok; miután az előkelőség köz-
lök többször hivatalos volt a magyarok estélyén, — ugy
vélekedtek, hogy ők sem állanak hátrább szellemileg a
magyaroknál, és vélekedésüknek tetteges kifejezést is
adtak, mert folyó hó 14-én az egyházban, éneklő chorus
felépítése javára táncestélyt rendeztek, és valóban fényes-
sen sikerült, kiüdvén itt is, mennyire rajonganak ima-
házuk, vallásuk iránt, mert a kiadást oly csakélyre szab-
ták, hogy az anyagi siker biztosabban elérhető legyen.

Volt összes bevételük 23 frt, ebből kiadásuk 2 frt,
maradt tiszta jövedelem 21 frt. Így kellene tennünk
nekünk is, különösen pedig Gödri Gábor urnak, ki ugyan-
csak megszokta fizettetni rendeső fáradságát a mulató kö-
Egy jelen volt.

Marburg, 1891. február 18.

Tekintetes szerkesztő ur! Engedje meg, hogy a
f. évi január hó 10-éről keltezett és a „Közérdek”-ben
megjelent cikkemre most utolagosan pár észrevételt és
kiigazítást tegyek. Emleltet cikkemben az itt nyugvó
Csiszér Dániel sirkövének felállításí módzataival
foglalkozám. Cikkemre még mindeddig tájékozó telele-
tet nem kaptam, s mielőtt az netalán megjelenne, sietek
kijelenteni, hogy emleltet cikkem tévedésen alapult, a
mennyiben erre nézve az első információt olyan embertől
kaptuk, a ki — mint később kitűnt — maga sem tudta
biztosan a Csiszér sír helyét, s így a valódi helyett égy
idegent jelölt meg nekünk. Mivel azonban tévedést gya-
nitottunk, később hivatalos uton utánna járván, meggyő-
ződénk arról, hogy a Csiszér sírja nem jeltelen, noha a
siremlék meglehetősen igénytelen.

Az első információnak minden gondolkozás és két-
ség nélkül hitelt adhatunk, a mennyiben arról, hogy
mikor, kiálalt és miből állítottatott a sírkő, a lapok — fő-
kép az arra legilletékesebb „Közérdek”-ből annak idején
semmit sem láttunk. Az valószínűleg nem is volt e la-
pokban közzé téve. Így hiszékenységgem, s annak alap-
ján tévedésem teljesen menthető!

A sírkő tehát meg van, s bármily egyszerű is az,
még is örömmel tölt el! Mindazonáltal igen szívesen
vonnék bárkitől is egy kis felvilágosítást arra nézve,
hogy vajon a sírkő az a czélra gyűjtött pénzből állítat-
t-e, vagy pedig a néhányak családja emeltette? mivel
azt hiszem, hogy erről nincs tudomása sem a t. szerkesz-
tő urnak, sem az érdeklődő enyedi közönségnek. Kiváló
tisztelettel **J a n o s ó S a n d o r,**
ref. papjelölt.

VEGYES HIREK.

— **Márczius 15-ke** megünneplése végett Török
Dániel 48-as honvédegyleti elnök elnöklete alatt feb. 24-
én d. u. szép számú érdeklődő részvételével gyűlés tartat-
ott, melyen Váro Ferencz tanár adta elő az előkészítő
bizottság javaslatait. Meg lett állapítva, miszerint alkal-
mas idő esetére délelőtt kezdődik el az ünnepély a város-
ház téren s végül a temetőben az ott nyugvó Zeyk Mik-
lós tanár, Inczédi László honv. ezr. és Sándor Elek nem-
zetőri kapitány emléke megfelelő módon lesz megtisztelve.
Délután pedig a régi városház nagy termében lesz az
ünnepély, mely alkalommal szokásos ünnepi beszéd meg-
tartására Makkai Domokos főisk. tanár kéréstett fel. A
részletes programot külön fogjuk közzélni.

— **Korai halál.** Gencsi Gencsy Zoltán da-
róczy nagy birtokos, ki alig 3 hóval ezelőtt magyar főuri
fényvel tartotta meg esküvőjét Kemény Oga barónóval
Br. Kemény Endre országgyűlési képviselő ritka kedves-
ségű leányával, e hó 23-án Daroczon rövid ideig tartó
betegeskedés után befejezte ifju életét. Br. Kemény En-
dréné, ki a mint veje súlyos betegségről értesült azon-
nal oda utazott, még utközben vette a gyászkir, hogy
leányát, kitől nem rég mint boldog ifju asszonytól távo-
zott, már csak mint társasvezető özvegyet láthatja újra
A váratlan haláleset itt is mely részvételt keltett, mely-
ben mi is öszintén osztozunk.

— **A női ipariskola** munkalapjának létesítése
végett feb. 22-én d. u. városunk buzgó hölgyei igen szép
számmal jelentek meg dr. Kovács Ódón polg. iskolai
gondnoksági sinék meghívására a városház nagytermében
Dr. Kovács Ódón szépen s világosan kifejtvén a czélt, az
értekezlet elnökéül id. Gáspár János kir. tanfelügyelőt
ajánlotta, ki helyét elfoglatván meleg szavakkal üdvözöl-
te az eszmét s felkérte partolásra a megjelenteket. A ja-
vaslatot Török Bertalan gondnoksági tag terjesztette elő
s dr. Boczné, dr. Donoganyiné, Horváth Miklósné, Fuzi
Katinka, Török Bertalané, itj. Gáspár János, Sebestyén
Sándor felszólalásai s dr. Kovács Ódón indokolásai után
meg lett állapítva, hogy majus havában, pünkösöd előtti
vasárnapon kezdve 3 napon át sorssalással egybekötött női
kézimunka kiállítás rendeztessek részben hölgyeink, rész-
ben a polg. és ipariskola növendékei által készített, s ké-
szítendő munkákból, Meg kell jegyeznünk, hogy ezen ki-
állítás nemcsak ugynevezett díszmunkák kiállítása lesz,
sőt ellenkezőleg azon a legkülömbözőbb házi használatra,
viselésre alkalmas női munkák állíthatók ki, a mint a rész-
letes felhívás is előfoga példaképen sorolni. Továbbá a
kiállításra részint kiállítás végett lehet küldeni tárgyakat
mint pl. egyes családok birtokában levő érdekes szövete-
ket, himzéseket, melyek alkalmas mintául is szolgálhat-
nak, részint pedig ajándék végett kisebb tárgyakat,
melyek az alap javára eladhatnak vagy kisorsolhatnak. A
gyűlésben megjelent hölgyek felkértefvén, bizottsággá ala-
kultak, mely többekkel kiegészítve fogja működését meg-
kezdeni. A kiállításon buffetrol is lesz gondoskodva.

— **A nagyenyedi ref. egyházmegye házassági
törvényészéke** márczius hó 5-én d. e. 9 orakor kezdő-
dőleg ülést tart Nagyenyeden, a várbeli ref. papi lakban.

— **Szép alapítvány** birtokába jutott Gyulafehérvár
sz. k. város egy nemes szivű férfi meglelézése folytán
ki Gyulafehérvárt született és Insbruckban halt meg.
Varraran Fridolinak hívták e derék embert, ki élte sze-

reményét összesen 16000 frtot végrendeletében oly in-
tézkedéssel hagyta szülővárosának, hogy árvaházat alapít-
son, gondoskodjék tisztességes eltemetetéséről, előbb el-
halt nejét exhumáltassa és melléje temettesse, sirkövet
állíttasson és évenként egyszer mindkettőjük lelki üdvé-
ért engesztelő szentmisét mondasson. A városi tanács
erről Varraran Fridolin ügyvédje által értesülvén, felhívta
hogy a végrendeletet és a feltárt küldje meg s a végren-
delkező ohajához képest a város nevében tegye meg a
kivánt intézkedéseket. Ha valahol szükséges, Gyulafehér-
várt leginkább az, hogy egy jól berendezett árvaház áll-
littassék, s valóban megható, hogy e szép ideának egy
messze, idegen földön élt egyén adjon tiszet, kit szülő-
városához semmi egyéb n m kötött, mint a gyermekkor
boldog éveinek lelkében elnem enyészett emlékezete. Hisz-
szük, hogy Gy.-Fehérvárt, hol anyai nemes szivű és ál-
dozatkész ember lakik, m'ha-narább fognak találkozni
olyanok, kik újabb alapítványokkal lehetővé fogják tenni
a távolban elhunyt nemes szándékának valósulását.

— **A konstantinápolyi kirándulás** iránt nagy
az érdeklődés és így remélhető, hogy a kirándulók ex-
tuttal is részesülni fognak azokban az előnyökben, mely-
ekben a menetjegy iroda által rendezett konstantinápolyi
utazások alkalmával a turisták részesültek. Ez előnyök
különösen abban állottak, hogy a magyar turisták kitűnő
helyet kaptak a szelámlíknál, megtekinthették a szultán
palotáit, rendszeres zárva tartott kincstárát. sat. Azok, a
kik a hálókocsiban magoknak helyet kívántak fenntartani
jól teszik, ha ebbéli igényeiket a menetjegy irodánál
eleve bejelentik. Programot bárkinek küld kívánatra a
Kolozsvár városi menetjegy iroda.

CSARNOK.

Pöhöly Zsófi.

Csak kása volt ma az ebéd Pöhöly Jánoséknál,
pedig vasárnap teríték volt az asztalon. De azért mind-
nyájan olyan megelégedettek voltak, mintha lakadalmi
tortát gyürkéztek volna kenyér helyett befejezésül.

Nem a kásából származott a megelégedettség, hanem
abból az irásból, melyet tegnap tettek a szublótfókban.
Az irás ugyanis nagy komoly betűkkel arról szólt, hogy
a szatymazi Balogh-szóló utolsó rátáját Pöhöly János
becsületes földmives az utolsó krajczárig lefizette.

Pöhöly János felkaporodott a kemence mellé. Meg-
tömté a makrapipát. Ragyujtott. Pöhölyné pedig gyorsan
leszedte az asztalt a tizenkét esztendő Julcsával, nehogy
valaki meglássa, mi volt a vasárnap ebéd.

Azután Pöhölyné is föltette a vasárnap kontyot a
a kaposos Rózsáskertet az ölébe véve, leült egy székre
az ura mellé.

Most az következett volna, hogy Pöhölyné felkap-
csolja a Rózsáskertet és háromszori torokköszörülés után
felolvassa a nagybőjt első vasárnapjára eső imádságokat.
Azonban ez nem történt meg. Bizony később emlegették,
hogy ki is hitte volna: elmaradt az imádság.

Pöhöly János ugyanis, amint félig ülve, félig feke-
ve ott melegedett a nagy fehér kemence mellett, kivette
a pipát a szájából és imígyen szólamlott meg:

— No anyjuk, még ilyen vasárnapot sem értünk,
hogy egészen a mienk lett volna a szőlő.

— Egyik fele Zsófié, másik a Julcsáé, — szolt csil-
logó szemekkel az asszony; a préház pedig az enyém

Elmondták már ezt sokszor, talán mindennap is.
De hát az eféle dolog olyan, mint a kávé: mindennap
jól lehet lakni vele a nélkül, hogy megenné az ember.

Bar az igazság kedvéért meg kell mondani, hogy Pöhöly-
éknél csak az anyjuk élt kávéval és az is czigoriával.
A szőlő bizonyos tekintélyt kölcsönzött nekik. Pöhöly
János szívesen beszélt arról a vasárnap csoportosulások-
ban. A legények sürüu kezdtek kérdegetni, hogy mikor
ter haza Zsófi a szolgálatból. A fiugyermekekkel gond-
viselészerűleg ellátott apák nem egyszer jegyezték meg,
hogy Julcsából is szép leány lesz; szakasztott olyan,
mint Zsófi.

Pöhöly János ilyenkor büszkén feszített a pötyögős
fekete magyar nadrágban és lelki szeméi előtt megjelent
a szatymazi szőlő a nádfeleles kis préházal, a mely-
nek egyetlen szobájában már a jövő éven állandóan csap-
ra lesz ütve egy hordó. Ma csak egy oldal szalonna,
tarhonya van benne, hogy legyen mihez nyulni, mikor
kikimennek vizsgálni a fagyot.

Erről beszélgettek imádság helyett otthou. Julcsa
is eltelekedett a vasárnap iskoláról. Az anyja háta mögé
álva, babrált annak a nagy selyemkendőjével, a melynek
olyan meleg puha rojtjai vannak . . .

Az is előkerült szó között, hogy Zsófit busvétör
kiveszik a szolgálatból és nem is eresztik vissza többé.
A szőlőt munkálni kell, aztán meg ugy elfelestek az
otthonvalókról, hogy már nem is ir. Tavaly karácsonkor
irt utoljára egy levelet, annak is csak az első oldalát írta
tele és abból is homályosan értették Ei sorát. Az igaz
hogy elég tisztelet volt a levélben.

Nem is szólt másról, csak hogy kiket tisztel. Hát
igy is kell írni a jövevelésü leányak.

Egyszer csak gyereksivaj támad az utcán. Nagy kacagó lárna. A gyermekek szeretik a botrányokat, mert csak a szemükel nézik.

Pöhölyék olyan édes, harmonikus beszélgetésben voltak, hogy egyik sem volt kíváncsi, mi történik az utcán. Csupán Pöhöly János vett annyi fáradságot, hogy ráemelte a tekintetét a jégármatban fűdő ablakra, ezt is talán csak azért, mert az ablak éppen szemben volt vele.

Ugy homályosan látta, hogy a kisbíró valami asszony-személyt vezet az utcán.

— Már meg a Vörös Eszter, — dühöngte és megcsóválta a fejét.

Vörös Eszter ugyanis egy ragyásképi dorosnai leány, a kit hol az egyik, hol a másik nádasból toloncolnak haza. Bizony csunya „személy”. El kellene az ilyet égetni.

Egyszer csak tompa koppanás hallatszik az ajtón, a mely ennek következtében benyílik s a kisbíró betaszít rajta egy elzúllott sápadt rongyos leányt . . .

— Zsófi! — sikoltja Pöhölyné a kezeivel fejéhez kapva s néz reá az eliszonyodás tekintetével.

— „Pöhöly Zsófi tizenhat esztendő, éjjeli csavargás miatt Szögedről hazatoloncoltatattik . . .” Olvasta tekintélyes tudós orczával a kisbíró. Azután katonásan a kopott zsinóros sapkájához rántotta az öklét és elment.

A leány sápadt fakó arccal, érzéztelen bamba tekintettel állt azon a helyen, a hova a kisbíró lökte. A ruha lucskos, sáros, rongyos volt rajta. A karjai reszkettek. Bizonyosan a hidegtől reszkettek. Két fekete szeme, sápadt fakó arczán két fekete pillangó.

Pöhöly János rámeredt a szemével a lányra. A pipát lassan, gépies mozdulattal emelte ki a szájából, a melyet elfelejtett újra összetenni. Látszott rajta, hogy valamit akar mondani; valami szörnyűt, lesújtót, talán atkot . . . De nem tudott mondani semmit. Csak a szája széle mozgott, minj a rémálmod látóé.

— Zsófi, Zsófi! — sikolta újra az asszony, — hát mi vagy te? Hogy jössz haza!

Zsófi lassan fölemelte a fejét, rá pillantott az anyjára, azután a nélkül, hogy felelt volna, újra bágyadtan eresztette le a fejét.

Odakünn az ablaknál kacagtak a gonosz, vásott gyerekek.

Pöhölyné mint a tigris ugrott föl helyéről. Neki rohant az elzúllott leánynak. Megkapta a két vállát és megrázta kegyetlenül.

— Gyalázatos! Gyalázatos! . . . kiállt egész testében reszketre a felindulástól.

Aztán nem tudott neki mást mondani.

Kilökte, kitaszította az ajtón, úgy, hogy a leány elbukott, elesett.

— Takarodjál! — kiállt utána, — soha sem ösmertünk!

A leány fölkelte. Vissza sem nézett. Kiment, elment. Az ablak előtt fagyosan borzongott össze. A nyakán levő rongyos kis kendő alá dugta a kezét.

Az utca gyerekek nem kacagtak már. Némán, bámészan rajzottak körülötte. Most már nemcsak a botrányt nézték, hanem azt is, hogy a homloka vérzik.

Pöhölyné kínos zokogással borult az ura vállára. Ez még mereven elsárgultan nézett maga elé Arczán elkeseredés és szigorú harag látszott.

— Jól tétted, — szolt nagy lélekzetet véve. Azután nem beszélt semmit, csak a fejét csóválta meg olykor-olykor, és sűrűn pislogott szemével, mint a ki vissza akarja tartani könnyeit.

A kis Julcsa az asztalra fektette karjait és hangosan sirt.

— Mit pityeregsz! — kiállt rá Pöhölyné visszafordulva, miközben nagyot dobbantott a lábával.

Látszott rajta, hogy ezzel akar erőt venni magán. Kegyetlen tekintettel nézett ki az ablakon az üres fehér ködbe. Könyei nem perogtak többé.

Pöhöly János csak most kezdett szóhoz jutni. Föállt a kemence mellől és összeszorított öklökkel kezdett föl és alá járni a szobában.

— Kitagadom! — kiállt az asztalra csapva az öklével, lábammal rugom fel, mint egy kutyát, ha elem vetődik. Átkozott . . . kiállt a fejét rázva, miközben a fogai csikorogtak.

— Szegény Zsófi! — zokogott tovább Julcsa.

— Hallgass! — kiállt rá Pöhöly János, — az nem Zsófi többé . . . az egy . . . egy . . . személy!

Azzal felkapta a hétköznapi kalapját és kiment. Bizonyosan az ökrök közé az istállóba, az ökrök jó állapot. Jámbor szemekkel olyan vigasztalóan tudnak nézni.

Pöhölyné halálsápadtan, mozdulatlanul állott a szoba közepén.

Végre megfordult. Ránézett Julcsára. Kibontotta nagy virágos selymekendőjét, lassan lehuzta a vállairól. Aztán odadobta Julcsa elé és mély zengéstelen hangon szólott:

— Vidd utána . . . mondd, hogy menjen a prés-házba . . .

Gárdonyi Géza.

Életút. — Ellentét.

Állott-e már az életuton? — No már miféle kérdés ez? — mondja a „kedves” olvasó. Megnyugtatlak kedves olvasó a felől, hogy nem filozófiai cikksorozat következik e kérdés után, hogy nem valami új kosztumben tártnak elődbe az ó-kor bölcsének örökre emlékeztetés tanácsai az életut megválasztásáról. Nem. Nem iratik itt le, hogy mily édes, fülbemászó szavakkal hivatgat a választunál egyfelől a gyönyör, mily rőzsás igéretekkal akar karjaiba venni . . . hogy aztán — pereznvi élvezet után — annál nagyobb erővel tegyer semmivé. De nem akarom elődbe állítani az ut másik felén szerényen meghuzódó erényt sem, annál kevésbé szőllalatom meg őt komoly hangján, mert még vissza is utasíthatnád. Mindezeket nem teszem, ezt már rád nézve „tulhaladott álláspontnak” tartom — és még is azt kérdezem: állott-e már az életuton? . . .

Az erény utját választottad; ezélul tüztetd, hogy a földön megvalósítható jót felöltözöd, hogy istennek szenteled egész életedet s embertársaid jólétét meg nem háborítod, hogy az igazság szolgálatába állván, annak nemeres fegyvereivel merész elszántsággal közdosz mindszellen a mi nemtelen, a mi emberi méltóságodnak utját vskmerően állja el.

Küzdöttél és mit tapasztaltál? Hozsánnoával fogadtattál? (felteszem, hogy ezt nem is vártad), embertársaid baráti kezet nyujtottak neked? Hasztalan kérdeztetek, tán könnyebb lesz feleletet adni.

A legnagyobb fokú hidegséggel találkozál; mint „ártalmas” ember nem csak megvetettél, hanem martalékaul estél a guynak, és — és eltemettéted, nem föld, hanem guynögöröngyök által. Szemfedő rágalom, fejtád a hideg részédtelenség eltemettéted és nem volt, ki egy könyvet ejtsen sírodra, ki egy „isten hozzád”-dal becás-són el a hosszú ura, eltemettéted és senkiuek keblében nem élt lángolón a remény, hogy majd egykor látni fog „ama jobb hazában” S miért történik mindez? Fennen hirdetik, hogy sorsod megérdemelted, mert kebled hideg volt a „világ” iránt, mert életed rugóit ferde elvek képeztek, mert . . . stb.

Ha ez osztályrészedül jutott, ha ezt tapasztalnod kellett: akkor állottál az életuton, s ha akkor is rendíthetetlenül élt benned a hit, hogy sorsodat egy láthatatlan kéz fel nem fogható bölcsességgel intézi, hogy mindez csak az égi boldogságra vezető ut, melynek szurós tövisei között soha el nem hervadó rőzsák fognak azámódra nyilni — ekkor, ó h e k k o r választottál magadnak igaz életutat . . .

Szükségét éreztem annak, hogy irjak . . . Tollat ragadtam kezembe, hogy papírosra tegyem azt, a mi agyamból és szivemből kikivánczik. Tollat ragadtam. Egyet, kettőt, harmat; de mindenik megtagadta a szolgálatot. Mit jelentsen ez? . . . Tudom . . . Azt mondják e tollak: kincsed ne pazarold, neked a szenvedés jutott osztályrészedül s miért fosztanád meg magadat tőle, neked szenvedned kell, keserves hangjaidat embertársaid guynakajjal fogadnák . . . ez első és utolsó legyen.

A völgy csendesen susogó, majd csörgő patakját nehéz szemfedő borítja, az arnyas ligetek vidám dalosai némán hallgatnak, a rengő kalászokkal és tarka virágokkal ékesített mezők felett nem hallatja „liri-léri”-jét a vidám paciirta, a felkelő nap arany sugarától tündöklő harmatepp sem tükrözi többé istennek dicsőségét. A letarolt mezőket csillámló, fehér takaró fődte be, a lombjukat elhullatott fák hidegen meresztik ágaiikat, nem a mosolyó, hanem a szürke, bánatos felhőkkel borított ég felé. Alszik a czikázó villám s nem űzi többé félelmetes játékát a rémes menydörgéssel. A zugó vihart nem követi az áldást árasztó suhogó eső, vagy a maga után pusztulást és rombolást hagyó golyó — e helyett a bánatos felhőköl szeliden játszó hópolyhek szállingóznak földünkre. Minden csendes . . . csendes . . . csendes . . . Minő ellentét! . . . Szivemben most kezd éledni az égi láng . . . az égi láng . . . Mi e lángnak a neve? . . . Nőé.

NYILTÉR*)

Legelőnyösebben vesz és elad értékpapirokat, részvényeket, elsőbbségi kötvényeket, záloglevelöket ércpénzeket és idegen pénznemeket.

Kiállít utalványokat (Cheques) és eszközöl fizetéseket a külföld bármely piacára.

Ajánlkozik minden belföldi papir kamatszelveényeit az esedékesség előtt nyolcz napon belül díjmentesen beváltani, kihuzott sorsjegyek és sorsolt értékpapírok legolcsóbb leszámítolására, és minden a bank és váltó üzleti szakmába vágó üzetek eszközzésére felvilágosítást szivesen és díjmentesen ad.

*) E rovatban közzötkért nem vállal felelőseget a Szerk. Nyomatott Wokál Jánosnál Nagyenyeden.

Lejárt szelvényeknek, a szelvényutalvány (Talon) benyújtása alapján, új szelvények megszerzését gyorsan és minden külön jutalék felszámítása nélkül eszközi.

A regále kötvényekre szőló járadék szelvényeket a napi árfolyam szerint teljes árban fizeti.

Továbbá az érdeklődők szives figyelmébe ajánlom, hogy regále kötvények és az ezekre szőló járadék szelvények megvásárlásával Nagyenyeden Winkler János, és Gyulafehérvárt Jakabfy Albert kereskedő urakat biztam meg nevembe.

4-8

Hutflesz Károly,
Kolozsvártt.

Felelős szerkesztőség:
Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.
Kiadótulajdonos: WOKÁL JÁNOS.

Gyümölcsös fa oltványok és vadonezok eladása, tavasszal
Gyümölcsösészetűi egyeslet. Nagyenyed
Árjegyzék ingyen. Benedek Gábor titkár.

Bethlen-utszában 19. számu telek felső felén, két szoba, kamara, konyha, pinczével együtt évi 85 ft lakbérért kiadó.

Főtéren, minorita társház udvarán, földszint 2 szoba, nagy tágas konyha, kis kamara, fás szinnel együtt; — ugyan itti az emeleten egy szoba butorozva vagy anélkül kiadó. 2-2

Ertekezhetni Bisztritsányi Lajosnál.

MEGHIVÁS.

A Gyulafehérvári Takarékpénztár részvényesei folyó 1891. évi márczius hó 14-én délután 2 órakor az intézet saját helyiségében tartandó

XIX-ik

rendes közgyűlésre

tisztelettel meghívtnak,

TÁRGYAK:

1. Az igazgató-választmány jelentése az 1890-ik évi üzlet lefolyása és eredményéről.
2. A felügyelő-bizottság jelentése, valamint az 1890. évi vagyonmérlegre s a tisztanyereség felosztására vonatkozó véleményes előterjesztés, esetleg a számadók felmentése.

3. 1 igazgatósági tag választása 2 évre.
4. 6 felügyelő bizottsági tag választása 2 évre.
5. 3 számvizsgáló tag választása 1 évre.
6. Az alapszabályok módosítása.
A szavazati jog gyakorlása végett felkértnak a részvényesek, hogy részvényeiket a közgyűlés előtt 3 nappal a takarékpénztár saját helyiségébe beadni sziveskedjenek.

Gyulafehérvár, 1891. február hó 13-án.

1-2

Az igazgatóság.

Cognac!

a párizsi kiállításon a nagy arany érmét nyerte. 1-3

SALIGNAC és Társaság
COGNACON.

részvénytársaság.

Részvény öke 4.000.000 frank.

Jelenlegi készlet 24,008 hectoliter.

Egyedüli raktár

Nagyenyedei Bisztritsányi Lajosnál.

Osztrák-magyarország főraktárosa

HEINRICH MANDEL & Co.

WIEN, I., Schottenring 32.

thea, rum és cognac szállítók.

Sz
A K
W
az
K

A

Hét

által

ról, mely

székely

összegné

A főrend

talán ne

dalmakra

elfogadja

vanított

tesíteni

Köz

leginkább

czélszerű

ezen kö

községre

anyagi

adó ösz

volna le

juk, hog

ség van

Két

lat ügye

rendszer

A gyerm

nézni kö

az 1880.

összebas

a szomo

szemlélh

ségtelent

dorlást

termésü

marosuj

Emle

Tag

Nagy B

Vendler

tekintélye

Alsófehér

vármegye

városnak

Műl

lakossága

társadalm

A f

szives ké

futóvá let

ruházatul

Né

család

melyeket

val mind

ne mond

Ne

ségesebb

hány ter

ugyan n

igénybe

En